

Рўза тутишда ният масаласи | Фикҳ дарслари (336-дарс)

19:00 / 10.07.2025 1291

Аллоҳ таоло Қуръони Каримда:

يَتَمَّاسًا أَنْ قَبْلَ مِنْ مُتَتَابِعِينَ شَهْرَيْنِ فَصِيَامٌ يَجِدَلُّهُ فَمَنْ

«**Ким (қул) топмаса, (қайта) қўшилмасдан аввал икки ой кетма-кет рўза тутсин**», деган (Мужодала сураси, 4-оят).

Аллоҳ таоло Қуръони Каримда қасамхўрликнинг каффорати ҳақида:

حَلْفُكُمْ إِذَا أَيْمَنَ كَفَرَةٌ ذَلِكَ أَيَّامٌ ثَلَاثَةٌ فَصِيَامٌ يَجِدَلُّهُ فَمَنْ

Ният луғатда «қасд қилиш» маъносини англатади. Шаръий истилоҳда эса «Ният – қалбнинг бир нарсани қилишга азм ила, иккиланишсиз эътиқод қилишидир».

Бас, кимнинг қалбида эртага Рамазоннинг кунларидан бири экани ва ўзи рўза тутиши ўтса, ният қилган бўлади.

Ниятнинг жойи қалбдир. Қалбда ният йўқ бўлса, тил билан айтиш кифоя қилмайди. Лекин қалбдаги ниятни тил билан талаффуз қилиш яхшидир.

Барча турдаги рўзалар учун тонг отиш пайтида ёки кечаси ният қилиш афзалдир.

Ният масаласида рўзалар иккига бўлинади:

1. Кечаси ният қилиш ва тайин қилиш шарт рўзалар.

Бундай рўзаларга «зиммада собит бўлган рўзалар» ҳам дейилади. Улар: Рамазоннинг қазоси, бузиб юборилган нафл рўзаларнинг қазоси, каффорат учун тутиладиган рўзалар ва мутлақ назр қилинган рўзалардир.

2. Кечаси ният қилиш ва тайин қилиш шарт бўлмаган рўзалар.

Бундай рўзаларга «муайян замонга боғлиқ рўзалар» ҳам дейилади. Улар Рамазон рўзаси, барча нафл рўзалар бўлиб, шаръий кундузнинг ярмидан олдин қилинган ният ила тўғри бўлаверади.

Рамазон рўзасини нафл нияти ила ёки мутлақ ният ила, ёхуд бошқа вожиб рўза нияти ила адо қилса ҳам бўлади. Фақатгина сафарда ва беморликда бўлмайди.

Бу жумлани соддароқ қилиб тушунтирадиган бўлсак, Рамазонда унинг рўзаси нияти ўрнига нафл ёки умумий равишда рўза тутишни ният қилса ёхуд қазо, каффорат, назр рўзаларни ният қилган бўлса ҳам Рамазон рўзаси ўрнига ўтаверади деган маъно келиб чиқади.

Яъни, бир киши Рамазон кунлари нафл рўза тутишни ният қилса ҳам, фарз рўзани тутган бўлади. Бошқа бири «Рамазон рўзасини тутишни ният қилдим», дейишнинг ўрнига «Рўза тутишни ният қилдим», деса ҳам, фарз рўзани тутган бўлади. Яна бир киши Рамазон кунлари «Ўтган йилги қазони ёки каффорат учун тутишим лозим бўлган рўзани, ёхуд назр қилган рўзани ният қилдим», деса ҳам, Рамазоннинг фарз рўзаси ўрнига ўтаверади. Чунки Рамазон ойи ўша ойнинг фарз рўзасини тутишга тайин қилинган ва

бошқалар кундузнинг ярмидан кейин оғизларини очадилар.

Шаъбон ойининг йигирма тўққизинчи куни қечқурун қуёш ботаётганда Рамазоннинг ҳилоли кўринмаса ва ҳаво булутли бўлса, ўттизинчи кун шак куни бўлади. Чунки ўша кун Шаъбоннинг ўттизинчи куними ёки Рамазоннинг биринчи куни эканида шак бўлади. Агар ҳаво очиқ бўлса ҳам, ой кўринмаса, шак бўлмайди.

Бир киши маълум кунларнинг, мисол учун, душанба ва пайшанба кунларининг рўзасини тутишни одат қилган бўлса ва ўша куни шак кунига тўғри келиб қолса, рўзасини Рамазондан бир кун демасдан тутса бўлади. Шунингдек, Шаъбоннинг охирги уч кунини тутса ҳам жоиз. Аммо охирги бир ёки икки кунни алоҳида тутиб бўлмайди.

نَاضَمَرِ اُوْمِدَقَاتِ اَلْ «مَلَسَوْ وَّوَيَلَعُ هَلْ لَ اِلَّيْ لَ صَ لَ لَ لُ اُوْسَرَلْ اَقَ : اَلْ اَقَ ، رَ ي رُ هُ ي بَ اَ نَ عَ
ةَ تَّ سَلْ اُ مَّ اَ لْ هَ اَ وَرِ . «مُ صَ يَ لَ فَ ، اَمَّ وَّ صُ مَّ وَّ صَ يَ نَ اَكُ لُ جَرَّ اَلْ اِلْ نِ يَ مَّ وَّ يَ اَلْ وَّ مَّ وَّ يَ مَّ وَّ صَ بَ

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам:

«Рамазонни бир ёки икки куннинг рўзасини тутиб кутиб олманглар. Илло, бир кишининг тутиб юрадиган рўзаси бўлса, майли», дедилар».

Олти «Саҳиҳ» китобнинг соҳиблари ривоят қилишган.

Муфтий ва қози каби хос кишилар ҳам шак кунининг рўзасини тутишлари жоиз.

Рамазондан олдинги куннинг рўзасини тутишга одатланилса, бир кун зиёда тутиш шарт экан деган гумон пайдо бўлиши хавфи бор. Шунинг учун шак куни шаръий кундузнинг ярми ўтгунча ҳам ўша кун Рамазоннинг биринчи куни эканлиги аён бўлмаса, одатдаги нафл рўзасини тутаётганлар ва муфтий, қози каби илмли кишилардан бошқалар шаръий кундузнинг ярмидан кейин оғизларини очадилар.

Шак куни Рамазондан бошқа вожиб рўзани ният қилиш макруҳдир.

Агар ўша кун Рамазондан бўлиб чиқса, нияти борлиги учун рўзаси тўғри бўлади. Агар ўша кун шаъбондан бўлиб чиқса, Рамазонни ният қилган бўлса ҳам нафл рўза ўрнига ўтади. Агар оғзини очиб юборса, қазосини тутмайди, чунки у гумон билан рўза тутган эди.

«Агар эртага Рамазон бўлса, рўза тутдим, бўлмаса йўқ», деб ният қилса, рўзаси рўза бўлмайди.

Чунки бу ҳолда жазм ила ният қилмаган.

Рамазон рўзаси ва ундан бошқа рўза ниятида тараддудга тушиш макруҳдир. Агар эртасига Рамазонлиги аён бўлса, рўза Рамазон рўзаси ўрнига ўтади. Бўлмаса, нафл бўлади.

Бу «Агар эртага Рамазон бўлса, унинг фарз рўзасини ният қилдим. Агар эртага шаъбон бўлса, нафл рўза ният қилдим», дегани бўлади.

«Кифоя» китобининг иккинчи жузи асосида тайёрланди

Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 5 октябрдаги 03-07/7013-рақамли хулосаси асосида тайёрланди.